

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ПИРІЖОК СТЕЛЛА ЄВГЕНІЇВНА

УДК: 657.42 (043.3)

**БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ОПЕРАЦІЙ З
ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА ВИБУТТЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ**

Спеціальність 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Житомир – 2013

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Житомирському державному технологічному університеті Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник: кандидат економічних наук
Біляченко Олена Леонідівна,
Житомирський державний технологічний університет,
доцент кафедри бухгалтерського обліку

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, доцент
Мороз Юлія Юзефівна,
Житомирський національний
агроекологічний університет,
професор кафедри бухгалтерського обліку

кандидат економічних наук
Семйон Вікторія Сергіївна,
Закарпатський державний університет,
доцент кафедри обліку і аудиту

Захист відбудеться “21” березня 2013 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 14.052.01 у Житомирському державному технологічному університеті за адресою: 10005, м. Житомир, вул. Черняхівського, 103, ауд. 248.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Житомирського державного технологічного університету за адресою: 10005, м. Житомир, вул. Черняхівського, 103.

Автореферат розісланий “11” лютого 2013 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради, к.е.н., доц.

К.В. Романчук

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах ринкової економіки вивчення та використання передового вітчизняного та зарубіжного досвіду в області управління інноваційною діяльністю дозволить вирішити проблеми матеріально-технічного забезпечення, що виникають у жорстких умовах ринку та конкуренції і неминуче ведуть до погіршення фінансового стану підприємств. Формування інноваційної економіки на сучасному етапі розвитку стає необхідною умовою для переходу до прогресивних структурно-технологічних і організаційних форм виробництва та модернізації національної економіки. Однією з обов'язкових умов при цьому є оновлення технічної бази підприємства, а саме експлуатація високотехнічних основних засобів та підвищення ефективності їх роботи.

В той же час, аналіз праць вітчизняних та зарубіжних вчених показав, що автори переоцінюють роль процесу надходження зазначених активів на підприємство в порівнянні з іншими процесами. У зв'язку з цим, важливою умовою розвитку економіки, від якої залежить збільшення обсягів виробництва без додаткових інвестицій та забезпечення збереження майна, є посилення контролю процесів експлуатації та вибуття об'єктів основних засобів, що вимагає використання інформаційних ресурсів системи бухгалтерського обліку. Це зумовлює необхідність розробки нових підходів до організації і методики обліку та контролю операцій з експлуатації та вибуття основних засобів та приведення їх у відповідність до вимог міжнародних стандартів, враховуючи економіко-правове становище України та національний досвід в зазначеному питанні. На даний час більшість підприємств України мають застарілу виробничу базу, що використовувалася ще за часів СРСР. За даними Державної служби статистики України ступінь зносу основних засобів у 2008 р. становив 61,2 % від первісної вартості (3149,6 млрд. грн.), у 2009 р. – 60,0 % від первісної вартості (3903,7 млрд. грн.), у 2010 р. – 74,9 % від первісної вартості (6648,9 млрд. грн.)*. Дана ситуація зумовлює необхідність удосконалення організації обліку і контролю експлуатації основних засобів та їх вибуття. Саме бухгалтерський облік і контроль виступають інформаційною базою для прийняття управлінських рішень щодо підвищення ефективності використання основних засобів, їх стану та відтворення.

Окремі питання теорії, методології та організації бухгалтерського обліку та контролю основних засобів розглянуто у працях А.А. Белоусова, М.Т. Білухи, О.Л. Біляченко, М.І. Бондаря, Т.А. Бутинець, Ф.Ф. Бутинця, Б.І. Валуєва, Н.Г. Виговської, С.Ф. Голова, С.М. Євтушенка, А.І. Жданова, В.В. Жука, М.Д. Корінько, Я.Д. Крупки, М.В. Кужельного, Л.О. Леонової, Ю.Ю. Мороз, С.Ф. Покропивного, М.С. Пушкаря, В.С. Семйон, Я.В. Соколова, Н.М. Ткаченко, Л.В. Чижевської та інших. Проведені науковцями дослідження направлені на вирішення проблем теоретичного і практичного характеру в частині розкриття сутності та класифікації основних засобів, порядку документування, оцінки та відображення операцій з основними засобами у звітності підприємства.

* Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/ibd/voz/voz_u/voz06_u.htm.

Не применшуючи вагомий внесок дослідників у розвиток теорії та методики бухгалтерського обліку і контролю основних засобів і враховуючи структурну різноманітність зазначених активів, специфіку таких стадій кругообороту капіталу, як експлуатація (використання) та вибуття, а також значну питому вагу основних засобів в структурі активів підприємств, необхідною є розробка теоретичних та методичних положень бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю операцій з експлуатації та вибуття основних засобів. Зокрема, потребують вирішення проблемні питання, пов'язані з неконвенційністю категорійно-понятійного апарату сфери дослідження; узгодженістю нормативно-правового регулювання; відсутністю єдиного науково обґрунтованого підходу до відображення операцій з основними засобами в системі бухгалтерського обліку на етапах їх експлуатації та вибуття, а також нерозробленістю методичних положень внутрішнього контролю операцій з експлуатації та вибуття основних засобів. Потреба вирішення вказаних питань та їх значення в сучасних умовах господарювання обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Житомирського державного технологічного університету за темою № 350 “Бухгалтерський облік і контроль операцій з ремонту та модернізації основних засобів” (номер державної реєстрації 0112U006047) – автором розроблено системний організаційно-методичний підхід до бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю операцій з експлуатації та вибуття основних засобів.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає в науковому обґрунтуванні теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій з удосконалення організації та методики бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю операцій з експлуатації та вибуття основних засобів.

Для досягнення мети в роботі поставлено для вирішення такі завдання:

– уточнити економічний зміст поняття “основні засоби” в системі об'єктів бухгалтерського обліку з метою усунення неконвенційності понятійно-категорійного апарату;

– проаналізувати стан нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку операцій з основними засобами в Україні та світі для визначення питань, що підлягають врегулюванню на локальному рівні;

– виокремити сукупність господарських операцій, що можуть виникати в процесі експлуатації та вибуття основних засобів на підприємстві з метою створення базису для удосконалення організаційно-методичних положень бухгалтерського обліку операцій з експлуатації та вибуття основних засобів;

– критично оцінити методичне забезпечення облікового відображення операцій з експлуатації основних засобів з метою створення системи інформації для оцінки стану основних засобів, що експлуатуються, результатів та ефективності їх експлуатації;

– уточнити методичний підхід до бухгалтерського обліку операцій з вибуття основних засобів, що забезпечить формування інформаційної основи для прийняття управлінських рішень стосовно необхідності їх оновлення;

– критично оцінити порядок відображення в бухгалтерському обліку операцій з вибуття основних засобів внаслідок надзвичайних подій для забезпечення дотримання принципів бухгалтерського обліку та виконання ним інформаційної функції;

– проаналізувати порядок організації внутрішнього контролю операцій з експлуатації та вибуття основних засобів, що дозволить посилити систему контролю на підприємстві з мінімальними втратами;

– розкрити особливості методики внутрішнього контролю операцій з експлуатації та вибуття основних засобів, з метою збереження майнового потенціалу підприємства в межах інноваційного підприємницького підходу.

Гіпотеза дослідження полягає в припущенні, що специфіка таких стадій кругообороту капіталу, як експлуатація та вибуття, а також актуалізація інноваційного підприємницького підходу вимагають удосконалення організації та методики бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю операцій з експлуатації та вибуття основних засобів з урахуванням сучасного рівня розвитку системи управління.

Об'єктом дослідження є система бухгалтерського обліку в частині відображення операцій з експлуатації та вибуття основних засобів та їх внутрішній контроль.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та організаційно-методичних засад бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю операцій з експлуатації та вибуття основних засобів.

Методи дослідження. У ході дослідження застосовано загальнонаукові та спеціальні методи і прийоми пізнання. За допомогою абстрактно-логічного методу та причинно-наслідкового зв'язку визначено місце основних засобів в системі об'єктів бухгалтерського обліку. Методи теоретичного узагальнення, групування і порівняння дали можливість типізувати сукупність операцій з експлуатації та вибуття основних засобів. Методи аналогії, діалектичний метод та системний підхід використовувалися для розробки методичного підходу до облікового відображення операцій з експлуатації та вибуття основних засобів підприємства. За допомогою методів індукції та дедукції обґрунтовано рекомендації з облікового відображення операцій з вибуття основних засобів внаслідок надзвичайних подій. Діалектичний метод пізнання у поєднанні зі спостереженням та співставленням дозволив удосконалити систему внутрішнього контролю операцій з експлуатації та вибуття основних засобів.

Інформаційною базою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, матеріали конференцій і семінарів з теоретико-методологічних, організаційних та практичних питань бухгалтерського обліку і контролю операцій з експлуатації та вибуття основних засобів, статистичні дані, нормативно-правові документи, довідкові та інформаційні видання, Інтернет-ресурси.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у теоретичному обґрунтуванні та вирішенні комплексу питань, пов'язаних з удосконаленням організації та методики бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю операцій з експлуатації та вибуття основних засобів, що мають практичне значення. У процесі проведеного дослідження отримано такі наукові результати:

удосконалено:

– типологічний розподіл операцій з експлуатації та вибуття основних засобів за їх технологічними особливостями та фізико-технічними властивостями для диференціації організаційних і методичних підходів до облікового відображення та проведення внутрішнього контролю операцій з експлуатації та вибуття основних засобів;

– комплексний методичний підхід до відображення в бухгалтерському обліку операцій з експлуатації основних засобів на підприємстві, запропоновано систему оцінювання основних засобів в ході їх експлуатації та розроблено підхід до оцінки морального зносу і визначення необхідності заміни застарілого обладнання більш продуктивним, що дозволить надавати достовірну інформацію про експлуатацію основних засобів для прийняття рішень щодо доцільності та можливості подальшого використання даних об'єктів;

– методичне забезпечення облікового відображення операцій з вибуття основних засобів в частині елементів методу бухгалтерського обліку (документування – форм первинних документів, оцінка – порядку використання методів оцінки при вибутті активу, звітність – відображення зазначених операцій у запропонованих формах внутрішньої звітності), що забезпечить збереження майна власника через підвищення обґрунтованості процедури списання основних засобів та можливість оцінки економічних вигод від її здійснення;

– порядок облікового відображення операцій з вибуття основних засобів внаслідок надзвичайних подій через окреслення впливу таких подій на стан забезпеченості підприємства основними засобами з урахуванням особливостей обліку доходів і витрат та розрахунків, пов'язаних з надзвичайними подіями з метою забезпечення виконання бухгалтерським обліком інформаційної та контрольної функцій в системі управління підприємством;

– підхід до застосування методичних прийомів контролю під час проведення внутрішнього контролю операцій з експлуатації та вибуття основних засобів, удосконалено документальне забезпечення та надано характеристику джерелам інформації, що дозволяє підвищити ефективність внутрішнього контролю;

дістало подальший розвиток:

– трактування поняття “основні засоби”, що сприяє усуненню неконвенційності понятійно-категорійного апарату та забезпечує достовірне відображення основних засобів в бухгалтерському обліку та при проведенні внутрішнього контролю;

– нормативне регулювання операцій з експлуатації та вибуття основних засобів через удосконалення П(С)БО 7 “Основні засоби” (уточнено поняття, підходи до оцінки та амортизації основних засобів, включено порядок визначення ступеню

морального зносу об'єкта тощо), що дозволяє усунути існуючі неточності в нормативно-правових актах та врегулювати визначені питання на локальному рівні;

– модель організації внутрішнього контролю операцій з експлуатації та вибуття основних засобів, запропоновано послідовність організації відділу внутрішнього контролю, визначено завдання, окреслено об'єкти внутрішнього контролю, що дозволяє оперативно виявляти, усувати та попереджати неефективне використання та безпідставне списання основних засобів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці рекомендацій з удосконалення організації та методики бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю операцій з експлуатації та вибуття основних засобів. Основні теоретичні та прикладні розробки впроваджено в практичну діяльність підприємств та навчальний процес, зокрема:

– положення облікової політики щодо відображення в бухгалтерському обліку часткової ліквідації об'єктів основних засобів, що відповідають розробленому організаційно-методичному підходу (довідка ТЗОВ “Експрес” № 03/18 від 18.03.2011 р.);

– підхід до відображення в бухгалтерському обліку операцій з вибуття основних засобів, що базується на удосконаленні елементів методу бухгалтерського обліку та дозволяє побудувати ефективну систему управління основними засобами на підприємстві (довідка ТОВ “НБК” № 108 від 23.09.2011 р.);

– система внутрішнього контролю операцій з експлуатації та вибуття основних засобів, а також форми первинних документів з бухгалтерського обліку експлуатації та вибуття основних засобів (довідка ТОВ “Електрокабель” № 13-ЕК від 18.01.2012 р.);

– підхід до відображення операцій з експлуатації та вибуття основних засобів в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, використаний при розробці програм і навчально-методичного забезпечення дисциплін “Бухгалтерський облік”, “Фінансовий облік”, “Організація і технологія торговельних процесів”, “Комерційна діяльність на ринку товарів та послуг” (довідка Вінницького кооперативного інституту № 471 від 05.12.2011 р.).

Особистий внесок дисертанта. Дисертація є самостійно виконаним науковим дослідженням. Всі розробки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використані ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи здобувача, що полягає у дослідженні комплексу питань, пов'язаних з удосконаленням організації та методики бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю операцій з експлуатації та вибуття основних засобів.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дослідження, викладені в дисертації, доповідалися, обговорювалися та отримали позитивну оцінку на 4 міжнародних і всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях, що відображено в публікаціях [6-9].

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 5 статей загальним обсягом 2,4 друк. арк. (з них особисто автору належить 2,1 друк. арк.), 4 тези

доповіді загальним обсягом 0,47 друк. арк. Публікації повною мірою відображають основні результати дисертації.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний зміст дисертації викладено на 180 сторінках друкованого тексту. Робота містить 21 таблицю на 25 сторінках, 29 рисунків на 22 сторінках і 15 додаток на 95 сторінках. Список використаних джерел налічує 224 найменувань на 23 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, розкрито значимість дослідження для розвитку науки та практики, відображено зв'язок теми з науковими планами і програмами, визначено стан наукової розробки проблеми, мету і завдання дослідження, сформульовано об'єкт і предмет дослідження, робочу гіпотезу, надано характеристику методів дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних наукових результатів.

Перший розділ **“Бухгалтерський облік операцій з експлуатації та вибуття основних засобів: економіко-правова природа”** присвячено питанням розвитку категорійно-понятійного апарату, нормативно-правовому регулюванню та типізації операцій з експлуатації та вибуття основних засобів.

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин в результаті еволюції різних сфер життя суспільства, а також проведення численних міждисциплінарних досліджень спостерігається неконвенційність понятійно-категорійного апарату бухгалтерської науки, що негативно впливає на трактування економічних явищ і процесів як об'єктів нормативного регулювання та управління. Якісно і повноцінно розроблений понятійний апарат бухгалтерського обліку в частині трактування сутності основних засобів як об'єктів бухгалтерського обліку дозволяє побудувати економічно вірну структуру, здатну достовірно відобразити всі операції з основними засобами на рахунках бухгалтерського обліку і формувати достовірну інформацію про дані активи підприємства в звітності. Трактування основних засобів в даний час має складний багатоаспектний характер і різне цільове призначення (терміном “засоби праці” визначають прогресивність продуктивних сил в суспільстві; “основні фонди” є основним елементом національного багатства країни; “основні виробничі фонди” визначають матеріально-технічну базу і прогресивність технологічного укладу; “основні засоби” – використовуються для відображення основних виробничих фондів у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності; “основний капітал” використовується при визначенні інвестицій за напрямками, джерелами фінансування, формами власності, видами економічної діяльності; “виробничий апарат” вимірюється через визначення виробничих потужностей і оцінку технологій, що використовуються; “виробничий потенціал” розглядається як здатність наявних реальних активів забезпечити функціонування та виробничу діяльність підприємства).

Основні засоби як підвид та складова необоротних активів, відповідають всім законодавчо визначеним ознакам необоротних активів, проте від інших складових їх

відрізняє матеріальна форма, стан, що характеризується придатністю до експлуатації, відсутністю біологічних перетворень, вони не є заборгованістю, інвестиціями в інші підприємства та вартість основних засобів має бути вище законодавчо врегульованої вартісної межі. Виходячи з проведеного дослідження в бухгалтерському обліку під основними засобами слід розуміти частину майна в матеріально-речовій формі, що належить підприємству на правах власності і використовуються в якості засобів праці протягом періоду, що перевищує один операційний цикл або один календарний рік.

Критична оцінка системи нормативно-правового регулювання господарських операцій з експлуатації та вибуття основних засобів дозволила встановити відсутність методичних рекомендацій з побудови системи контролю за доцільністю та економічною ефективністю експлуатації та вибуття основних засобів в контексті збереження майна власника та його раціональним використанням. Розвиток сучасних систем управління підприємством скерований на забезпечення ресурсозбереження і підвищення рентабельності діяльності. Таким чином, вимагають правового закріплення на рівні підприємства: 1) положення стратегії підприємства в сфері управління його майновим потенціалом; 2) порядок приймання, закріплення матеріальної відповідальності, використання, відтворення та списання основних засобів, що дозволить встановити персональну відповідальність працівників та управлінського персоналу за збереження та ефективне використання майна; 3) система обліково-інформаційного забезпечення вказаних управлінських процесів, оскільки повне та достовірне облікове відображення господарських операцій з експлуатації та вибуття основних засобів дозволять оперативно виявляти та попереджати недоцільні та економічно необґрунтовані операції з майном підприємства в частині його основних засобів.

Системне вивчення принципів бухгалтерського обліку основних засобів в сучасній та радянській системах обліку, а також в системі обліку за МСФЗ дозволило удосконалити нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку основних засобів на основі визначення основних відмінностей та оцінки ступеня існуючих концептуальних суперечностей української, радянської та системи обліку за МСФЗ, що дозволяє привести у відповідність нормативну базу України в частині об'єкта дослідження не лише до міжнародних стандартів, а й до проголошеного напрямку інноваційного розвитку країни та переходу до інформаційного суспільства. Запропоновано внести зміни до діючого П(С)БО 7 "Основні засоби" щодо визначення понять, підходу до оцінки та амортизації основних засобів, визначення ступеню морального зносу об'єкта, списання внаслідок надзвичайних подій тощо.

У ході дослідження наукової і періодичної літератури виявлено проблему, що полягає в конкретизації групи операцій, які відносяться до експлуатації основних засобів, в результаті чого запропоновано експлуатацію основних засобів розглядати як сукупність господарських операцій з бухгалтерського обліку основних засобів, що полягають в їх збереженні, використанні, технічному обслуговуванні, ремонті та поліпшенні для збереження та відновлення експлуатаційних можливостей використання об'єкта в діяльності суб'єкта господарювання.

Поверхнєве дослідження авторами складу господарських операцій, що виникають в процесі експлуатації та вибуття зазначених активів, призводить до нерозробленості методичних положень з питань бухгалтерського обліку операцій з експлуатації та вибуття основних засобів за окремими такими господарськими операціями. Зокрема, відсутність комплексного розуміння господарських операцій з основними засобами призводить до неможливості врахування альтернативних втрат та економічних вигод від використання основних засобів у різних напрямках. Для цілей упорядкування організаційно-методичних підходів до бухгалтерського обліку і контролю за ефективністю використання та збереженістю майна власника підприємства та на основі встановленої за результатами аналізу літературних джерел значної кількості суперечностей в існуючих підходах авторів до характеристики операцій з експлуатації та вибуття основних засобів, запропоновано типізувати зазначені операції (рис. 1).

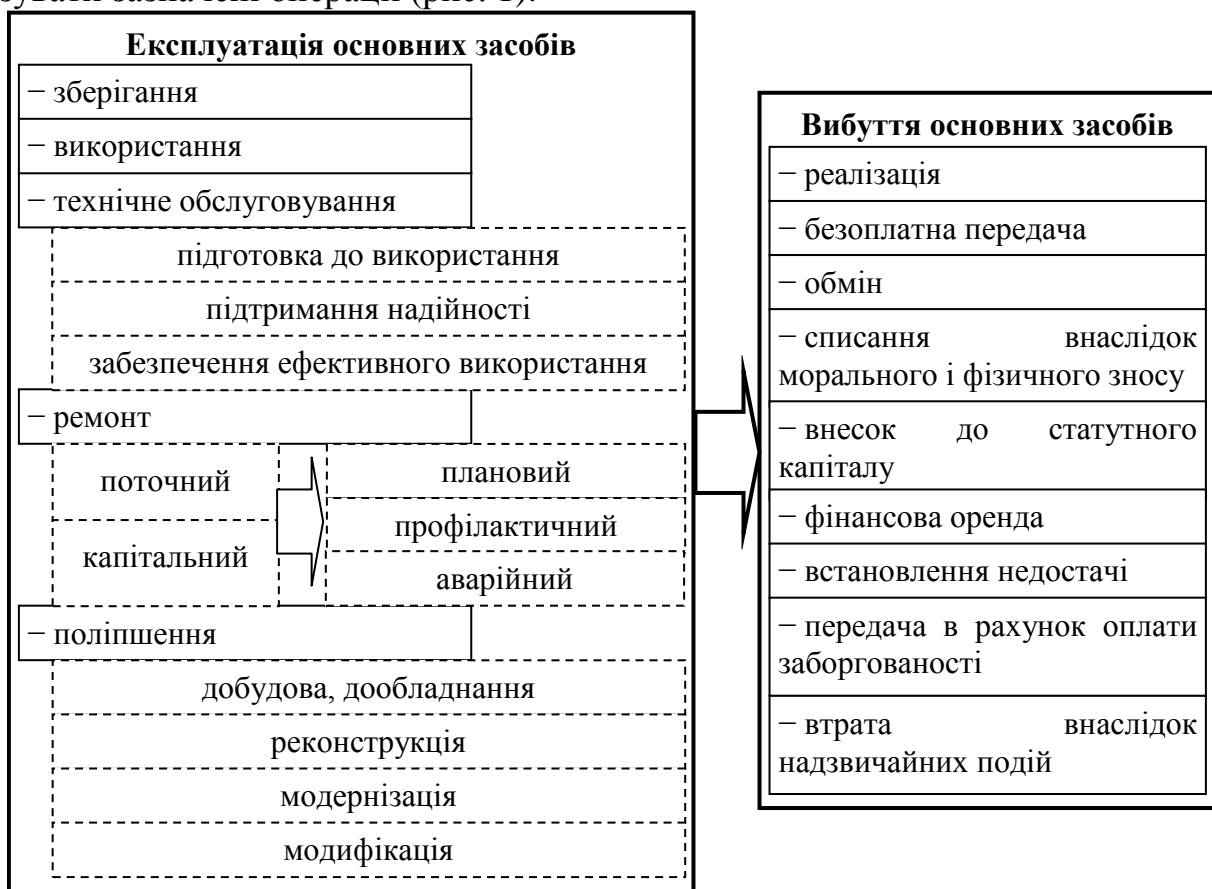

Рис. 1. Сукупність операцій з експлуатації та вибуття основних засобів

Запропонована типізація є основою для побудови організаційно-методичного підходу до бухгалтерського обліку операцій з експлуатації та вибуття основних засобів, що базується на диференціації господарських операцій з основними засобами та дозволяє врахувати їх технологічні особливості.

У другому розділі “**Методичні підходи до бухгалтерського обліку операцій з експлуатації та вибуття основних засобів**” розглядаються питання методичного забезпечення облікового відображення операцій з експлуатації та вибуття основних засобів, а також акцентовано увагу на особливостях бухгалтерського обліку операцій з вибуття основних засобів внаслідок надзвичайних подій.

Сучасні трансформаційні перетворення, які відбуваються у світі показали, що економічна політика держав із розвинутою ринковою економікою переважно базується на пріоритеті інноваційної теорії економічного розвитку. Це обумовлено тим, що сучасна ринкова економіка характеризується високим рівнем розвитку конкуренції. Поряд з цим, проведений аналіз показав, що економіка України характеризується простим типом відтворення (низька питома вага інноваційних основних засобів; переважання питомої ваги пасивної частини основних засобів; низька частка інвестицій, спрямованих на придбання нових основних засобів; постійне зростання зносу основних засобів, низький рівень коефіцієнта вибуття і відрив його від коефіцієнта оновлення тощо). Інструментом усунення зазначених проблем є виокремлення в системі бухгалтерського обліку процесу відтворення основних засобів як сукупності господарських операцій, що дозволить підприємству контролювати ефективність основних засобів та ступінь екстенсивного або інтенсивного розвитку. Поряд з цим, ведення інноваційної підприємницької діяльності на вітчизняних підприємствах ґрунтується на формуванні державної програми повного оновлення основних засобів і стратегії розвитку основного капіталу в базових галузях економіки для випуску інноваційної продукції на рівні світових стандартів; зміні методологічних підходів до сутності і змісту відтворення основних засобів на рівні підприємства; формуванні та реалізації принципово нової політики управління основними засобами.

Таблиця 1. Порядок розрахунку коефіцієнта морального зносу об'єкта основних засобів

Коефіцієнт морального зносу об'єкта основних засобів виробничого призначення	
$K_{мз} = \frac{\Pi_n}{\Pi_1}$, де:	
Π_1 – показник експлуатації об'єкта основних засобів, розрахований при першому його використанні	Π_n – показник експлуатації об'єкта основних засобів, розрахований на момент визначення коефіцієнта морального зносу
$\Pi_1 = \frac{Ц}{\sum_{i=1}^n B_{нв}}$	$\Pi_n = \frac{Ц}{\sum_{i=1}^n B_{нв}}$
де: $B_{нв}$ – витрати на виготовлення 1-ї одиниці продукції, включаючи витрати звітного періоду, понесені на зберігання, використання, технічне обслуговування, ремонт та поліпшення об'єкта основних засобів;	де: $B_{нв}$ – витрати на виготовлення 1-ї одиниці продукції, включаючи витрати звітного періоду, понесені на зберігання, використання, технічне обслуговування, ремонт та поліпшення об'єкта основних засобів;
Ц – ціна виготовленої продукції на активному ринку	Ц – ціна виготовленої продукції на активному ринку
Граничне значення коефіцієнта морального зносу, що сигналізує про необхідність відновлення об'єкта основних засобів, встановлюється виходячи з особливостей діяльності підприємства та зазначається в Наказі про облікову політику	
Коефіцієнт морального зносу об'єкта основних засобів невиробничого призначення	
$K_{мз} = 1 - \frac{T_e}{T}$,	
де: T_e – термін експлуатації об'єкта основних засобів;	
Т – строк корисного використання об'єкта основних засобів	

Аналіз існуючих методик бухгалтерського обліку операцій з експлуатації основних засобів дозволяє стверджувати про їх фрагментарний характер, з урахуванням чого та на основі запропонованої типізації зазначених операцій запропоновано комплексний методичний підхід до відображення в бухгалтерському обліку операцій з експлуатації основних засобів на підприємстві в частині уточнення порядку облікового відображення операцій зі зберігання, технічного обслуговування, ремонту та поліпшення основних засобів. Особливої уваги потребує запропонована система оцінювання основних засобів в ході їх експлуатації та розроблений підхід до оцінки морального зносу (табл. 1) і визначення необхідності заміни застарілого обладнання більш продуктивним, що враховує знецінення обладнання, яке експлуатується і визначає ефект від проведення такої заміни.

Зазначена система базується на одному із найбільш простих способів порівняння альтернативних витрат, що використовується зазвичай при виборі інвестиційних проектів. Вимогою оперативного управління основними засобами на підприємстві є вчасне відстеження витрат на підтримку даних активів в робочому стані та порівняння їх з витратами на проведення заміни обладнання. Ефект від заміни активу визначається як різниця між очікуваною оцінкою прибутковості, що отримується при використанні нового об'єкта основних засобів, і прибутковістю, що одержується при поточному використанні основного засобу, з урахуванням необхідності проведення поточних і капітальних ремонтів (табл. 2).

Таблиця 2. Визначення необхідності відтворення основних засобів*

Показник порівняння	Об'єкт основних засобів, що експлуатується підприємством	Порівняння	Об'єкт основних засобів, за допомогою якого планується провести оновлення
витрати	$B = \sum_{t=1}^T \frac{Bz + Bv + Bto + Br + Bn}{(1+r)^t},$	> < =	$B = ПВ,$
	де: Bz – витрати на зберігання; Bv – витрати на використання; Bto – витрати на технічне обслуговування; Br – витрати на ремонт; Bn – витрати на поліпшення; r – ставка дисконтування; T – строк корисного використання	порівняння отриманих різниць у витратах та доходах	де: ПВ – первісна вартість об'єкта основних засобів
доходи	$D = \sum_{t=1}^T \frac{Oev}{(1+r)^t}$	> < =	$D = \sum_{t=1}^T \frac{Oev}{(1+r)^t}$
	де: Oev – оцінені економічні вигоди від використання об'єкта основних засобів; r – ставка дисконтування; T – строк корисного використання		де: Oev – оцінені економічні вигоди від використання об'єкта основних засобів; r – ставка дисконтування; T – строк корисного використання

В процесі дослідження порядку бухгалтерського обліку операцій з вибуття основних засобів удосконалено методичний підхід до відображення зазначених

* Тільки для виробничих об'єктів основних засобів та тих об'єктів, від яких можна визначити економічну вигоду.

операцій в частині удосконалення форм первинних документів (“Картка відтворення основних засобів”), порядку використання методів оцінки при вибутті активу (визначення необхідності відтворення та оцінка при списанні основних засобів), а також відображення таких операцій у запропонованих формах внутрішньої звітності (“Відомість відтворення основних засобів”).

На фоні інтенсифікації відносин у сфері страхування спостерігається низький рівень досліджень облікового відображення операцій з основними засобами, що виникають внаслідок надзвичайних подій. Вибірковий аналіз можливих надзвичайних подій підприємств різних галузей дозволив визначити найбільш типову сукупність операцій, що можуть виникати з основними засобами внаслідок таких подій, на основі якої запропоновано методику бухгалтерського обліку за елементами його методу (визнання пов'язаних надзвичайних доходів та надзвичайних витрат, зокрема списання та/або відшкодування вартості основного засобу, отримання страхових платежів, виникнення можливих майбутніх доходів тощо).

Використання вказаних розробок та пропозицій дозволяє підвищити релевантність бухгалтерської інформації в частині основних засобів та в цілому сприяє зростанню ефективності управління господарською діяльністю підприємства через теоретичне обґрунтування та розробку практичних рекомендацій щодо порядку:

- документування господарських операцій для встановлення персональної матеріальної відповідальності за збереження та ефективне використання основних засобів підприємства;

- оцінки альтернативних доходів і витрат підприємства за операціями з експлуатації та вибуття основних засобів;

- використання системи рахунків синтетичного та аналітичного обліку для упорядкування інформації про господарські операції з експлуатації та вибуття основних засобів за окремими їх об'єктами;

- складання та подання внутрішньої звітності підприємства для цілей управління операціями з експлуатації та вибуття основних засобів для встановлення відповідності таких операцій стратегії підприємства по управлінню його майном, засадам економічної ефективності, господарської доцільності та правомірності, а також для подальшого аналізу фінансового стану та майнового потенціалу підприємства.

У третьому розділі роботи **“Внутрішній контроль операцій з експлуатації та вибуття основних засобів”** розглядаються питання організації та методики контролю операцій з експлуатації та вибуття основних засобів в контексті управління необоротними активами підприємства.

В нових економічних умовах значна кількість питань, пов'язаних з організацією і методикою внутрішнього контролю операцій з експлуатації та вибуття основних засобів є концептуально необґрунтованими, організаційно та методично нерозв'язаними й інформаційно незабезпеченими. Тому вирішення проблем організації внутрішнього контролю в сучасних умовах економічного розвитку стає нагальною потребою. Внутрішній контроль сьогодні, крім завдань безпосередньо контрольного характеру, повинен виконувати роль діагностичного засобу в управлінні результатами господарської діяльності.

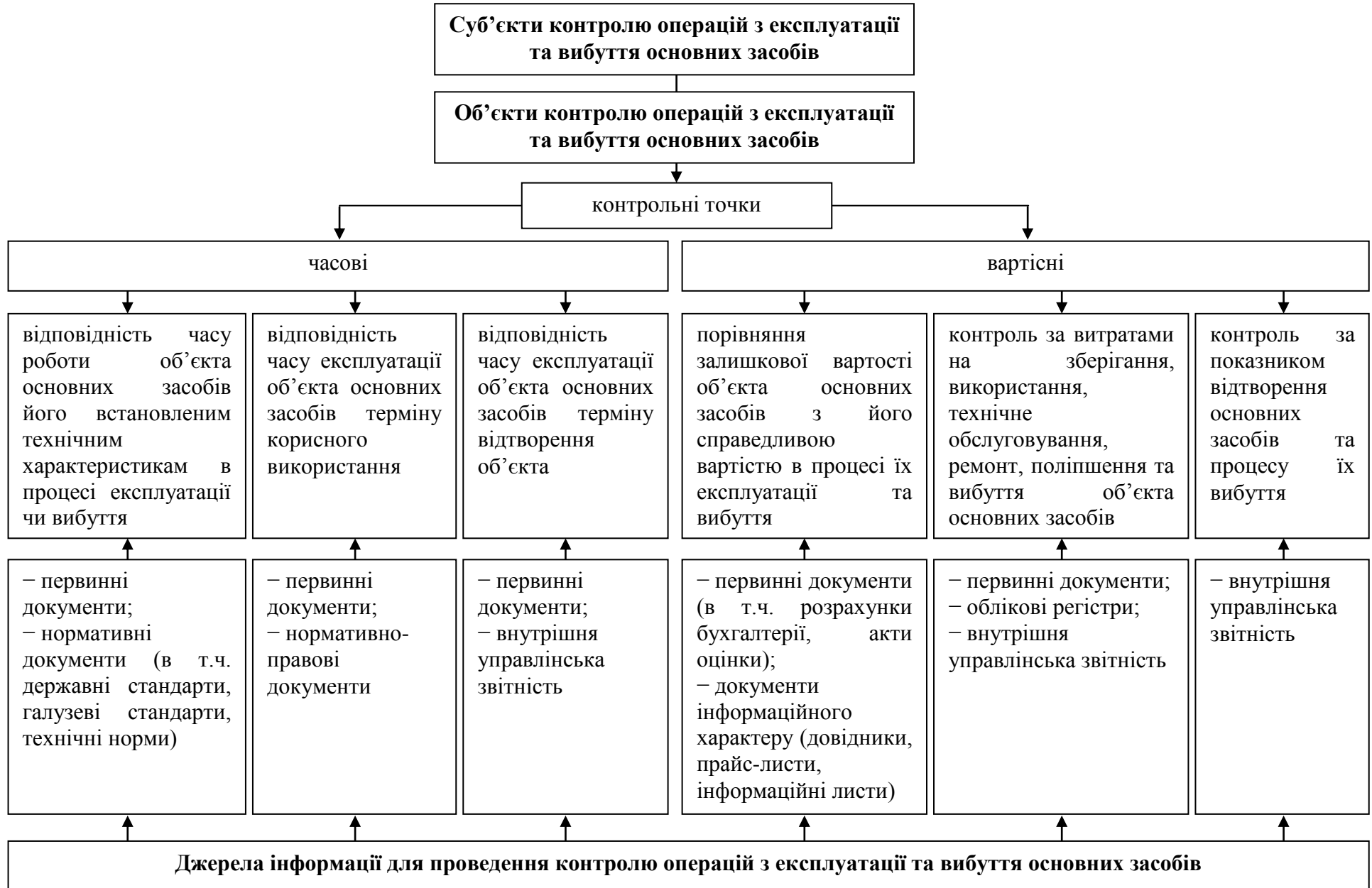

Рис. 2. Елементи системи внутрішнього контролю операцій з експлуатації та вибуття основних засобів в частині запропонованої системи контрольних точок

В результаті проведеного дослідження запропоновано послідовність організації відділу внутрішнього контролю, що дасть можливість створити такий інституційний контроль, який відповідав би вимогам його користувачів. Для підприємств, які вже мають відділ внутрішнього контролю, але він частково не відповідає всім вимогам його користувачів, запропоновано послідовність вдосконалення структурно-функціональної форми даного відділу. Також, в частині організаційного забезпечення внутрішнього контролю визначено завдання та окреслено об'єкти внутрішнього контролю операцій з експлуатації та вибуття основних засобів.

В контексті побудови ефективної системи управління необоротними активами підприємства удосконалено теоретико-методичні положення з внутрішнього контролю операцій з експлуатації та вибуття основних засобів, зокрема, обґрунтовано порядок застосування методичних прийомів, надано характеристику джерелам інформації для проведення внутрішнього контролю, запропоновано удосконалення документального забезпечення. На основі проведеного аналізу побудовано систему контрольних точок при здійсненні внутрішнього контролю в процесі експлуатації та вибуття основних засобів. Система контрольних точок включає часові (час роботи об'єкту, час експлуатації об'єкту, термін окупності) та вартісні параметри (необхідність проведення контролю за справедливою вартістю об'єкту, проведення комплексу робіт з технічного обслуговування, ремонту та поліпшення тощо) (рис. 2). При виконанні контрольних процедур здійснюється тестування контрольних точок та відстежується подальша можливість використання розрахункових параметрів (оціночних значень), зокрема строк корисного використання об'єктів основних засобів та метод нарахування амортизації. При зміні розрахункових процедур вносяться зміни в звітність підприємства.

ВИСНОВКИ

Результатом дисертаційної роботи є наукове обґрунтування теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій з удосконалення організації та методики бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю операцій з експлуатації та вибуття основних засобів. Отримані результати свідчать про досягнення визначеної мети і виконання завдань дослідження та дають змогу зробити такі висновки.

1. Відсутність єдиного категорійно-понятійного апарату у сфері бухгалтерського обліку призводить до неправильного відображення об'єктів та викривлення облікових даних. Для усунення зазначених недоліків проведено аналіз багатоаспектного характеру та цільового призначення об'єктів основних засобів, виходячи з чого під основними засобами в бухгалтерському обліку слід розуміти частину майна в матеріально-речовій формі, що належить підприємству на правах власності та використовується в якості засобів праці протягом періоду, що перевищує один операційний цикл або один календарний рік. Використання запропонованого трактування дозволить усунути неконвенційність категорійно-понятійного апарату та забезпечить достовірне відображення операцій з основними засобами в бухгалтерському обліку та при проведенні внутрішнього контролю.

2. Виявлена неврегульованість питань оцінки доцільності та економічної ефективності експлуатації та вибуття основних засобів не дозволяє підприємству

дотримуватися стратегії ресурсозбереження і підвищення рентабельності його діяльності. Тому запропоновано на рівні підприємства закріплювати положення стратегії підприємства в сфері управління його майновим потенціалом; порядок приймання, закріплення матеріальної відповідальності, використання, відтворення та списання основних засобів; систему обліково-інформаційного забезпечення вказаних управлінських процесів. В цілому вказані пропозиції дозволяють удосконалити систему матеріальної відповідальності на підприємстві, зберігати та ефективно використовувати його майно, а також на основі повної та достовірної інформації оперативно виявляти та попереджати недоцільні та економічно необґрунтовані операції з майном підприємства в частині його основних засобів. Вивчення принципів бухгалтерського обліку основних засобів в сучасній та радянській системах обліку, а також в системі обліку за МСФЗ дозволило запропонувати ряд змін до чинного П(С)БО 7 “Основні засоби” в частині визначення понять, підходу до оцінки та амортизації основних засобів, визначення ступеню морального зносу об’єкта, списання внаслідок надзвичайних подій тощо. Зазначені зміни дозволяють наблизити вітчизняну нормативно-правову базу до міжнародних стандартів та сприяють інноваційному розвитку країни.

3. Для відображення в бухгалтерському обліку процесу експлуатації та вибуття основних засобів розроблено систему типових операцій. В межах розробленої системи в процесі експлуатації основних засобів на підприємстві проводяться операції зі зберігання, використання, технічного обслуговування, ремонту та поліпшення, а в процесі вибуття основних засобів – операції з реалізації, безоплатної передачі, обміну, списання внаслідок морального та фізичного зносу, передачі до статутного капіталу, передачі у фінансову оренду, виникнення недостач, передача в рахунок погашення заборгованості та операції, що виникають внаслідок надзвичайних подій. Виділена сукупність типових операцій забезпечує підвищення точності, оперативності та достовірності облікових даних для цілей управління через належно побудовану систему контролю та дозволяє удосконалити організаційно-методичні підходи до бухгалтерського обліку операцій з експлуатації та вибуття основних засобів.

4. У зв’язку з виявленням суперечностей в обліковому відображенні операцій з основними засобами запропоновано комплексний методичний підхід до відображення в бухгалтерському обліку операцій з експлуатації основних засобів на підприємстві, зокрема, запропоновано систему оцінювання основних засобів в ході їх експлуатації та розроблено підхід до оцінки морального зносу і визначення необхідності заміни застарілого обладнання більш продуктивним, що враховує знецінення обладнання, яке експлуатується і визначає ефект від проведення такої заміни. Зазначені пропозиції дозволяють надавати достовірну інформацію про експлуатацію основних засобів для потреб управління.

5. Актуалізація інноваційного підприємницького підходу вимагає прийняття оперативних управлінських рішень з питань відтворення основних засобів на підприємстві та розробки відповідного методичного забезпечення облікового відображення операцій, пов’язаних з вибуттям основних засобів, що стало

можливим завдяки удосконаленню форм первинних документів, порядку використання методів оцінки при вибутті активу, а також відображенню таких операцій у запропонованих формах внутрішньої звітності, що підвищить якість бухгалтерської інформації про основні засоби для прийняття альтернативних управлінських рішень.

6. Необхідність збереження майнового потенціалу підприємства вимагає посилення обліково-інформаційного забезпечення процесу прийняття рішень про вибуття основних засобів внаслідок надзвичайних подій в результаті чого запропоновано методичний підхід до бухгалтерського обліку за всіма елементами методу (визнання пов'язаних надзвичайних доходів та надзвичайних витрат, зокрема списання та/або відшкодування вартості основного засобу, отримання страхових платежів, виникнення можливих майбутніх доходів тощо). Запропонований методичний підхід дозволить забезпечити виконання бухгалтерським обліком інформаційної та контрольної функцій для обґрунтованості управлінських рішень.

7. Внутрішній контроль в сучасних умовах господарювання забезпечує якісну розробку й ефективне досягнення цілей підприємства через реалізацію прийнятих управлінських рішень. Критичний аналіз існуючих методик та практики діяльності вітчизняних підприємств дозволив розробити положення з організації внутрішнього контролю на підприємстві з врахуванням об'єкту дослідження (запропоновано послідовність організації відділу внутрішнього контролю, визначено завдання, окреслено об'єкти внутрішнього контролю), що сприяє оптимізації процесу контролю, а також забезпечує оперативність прийняття управлінських рішень.

8. Посилення тенденції недооцінки ролі внутрішнього контролю в господарській діяльності підприємства зумовлює негативні наслідки – власники та керівники втрачають здатність впливати на процеси, які відбуваються на їх підприємствах, що в свою чергу впливає на теорію та практику внутрішнього контролю. В контексті побудови ефективної системи управління необоротними активами підприємства удосконалено теоретико-методичні положення з внутрішнього контролю операцій з експлуатації та вибуття основних засобів, зокрема, обґрунтовано порядок застосування методичних прийомів, надано характеристику джерелам інформації для проведення внутрішнього контролю, запропоновано удосконалення документального забезпечення. Використання запропонованого підходу сприяє одержанню повної та достовірної інформації про обсяг і склад результатів діяльності підприємства.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях:

1. Пиріжок С.Є. Поняття “основні засоби” та канали їх вибуття на підприємстві / С.Є. Пиріжок, Н.Т. Кулікова // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнар. зб. наук. праць. – Житомир: ЖДТУ, 2011. – Випуск 2 (20). – 532 с. – С. 397-405 (заг. обсяг 0,61 друк. арк., індивідуально автора 0,31 друк. арк.: удосконалено поняття та запропоновано порядок типізації операцій з вибуття основних засобів).

2. Піріжок С.Є. Організація внутрішнього контролю операцій з вибуття основних засобів / С.Є. Піріжок // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнар. зб. наук. праць. – Житомир: ЖДТУ, 2011. – Випуск 3 (21). – 441 с. – С. 281-288 (0,45 друк. арк.).

3. Піріжок С.Є. Документальне оформлення експлуатації та вибуття основних засобів / С.Є. Піріжок // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Серія: Економічні науки. – 2011. – № 4 (58). – 432 с. – С. 106-110 (0,53 друк. арк.).

4. Піріжок С.Є. Нормативно-правове регулювання обліку експлуатації та вибуття основних засобів / С.Є. Піріжок // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Серія: Економічні науки. – 2012. – № 1 (59). – Ч. 1. – 274 с. – С. 160-162 (0,37 друк. арк.).

5. Піріжок С.Є. Огляд авторефератів дисертацій та наукових статей з обліку основних засобів / С.Є. Піріжок // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Серія: Економічні науки. – 2012. – № 2 (60). – 359 с. – С. 108-111 (0,44 друк. арк.).

Тези доповідей на конференціях:

6. Піріжок С.Є. Експлуатація основних засобів: ідентифікація основних складових для потреб бухгалтерського обліку / С.Є. Піріжок // Зимові читання, присвячені ідеям П.П. Німчинова та І.В. Малишева: зб. тез Десятої всеукр. наук. Internet-конфер. студентів і молодих вчених, присвяченої видатним вченим в галузі бухгалтерського обліку, фінансового аналізу та контролю д.е.н., проф. І.В. Малишеву, д.е.н., проф. П.П. Німчинову (м. Житомир, 22-23 лютого 2012 р.). / МОНмолодьспорт, Житомир. держ. технолог. ун-т. – Житомир: ЖДТУ, 2012. – С. 185-186 (0,14 друк. арк.).

7. Піріжок С.Є. Необхідність внутрішнього контролю операцій з експлуатації та вибуття основних засобів / С.Є. Піріжок // Проблеми, сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аналізу та аудиту: зб. тез та матеріалів I Міжнар. наук.-практ. конфер. (м. Севастополь, 11-13 травня 2012 р.) / МОНмолодьспорт України, Житомир. держ. технолог. ун-т; відп. ред. д.е.н., проф. О.В. Кантаєва. – Житомир: ЖДТУ, 2012. – С. 207-209 (0,11 друк. арк.).

8. Піріжок С.Є. Основні засоби як необоротні активи / С.Є. Піріжок // Проблеми бухгалтерського обліку, аналізу і контролю в Україні: зб. тез і матеріалів наук.-практ. конфер., присвяченої Дню бухгалтера (м. Житомир, 16 липня 2012 р.). / МОНмолодьспорт, Житомир. держ. технолог. ун-т. – Житомир: ЖДТУ, 2012. – С. 96-98 (0,12 друк. арк.).

9. Піріжок С.Є. Організація внутрішнього контролю операцій з вибуття основних засобів / С.Є. Піріжок // Соколовські читання в Житомирі: спадщина і розвиток ідей великого вченого: зб. тез наук. конфер., присвяченій пам'яті Заслуженого професора Житомирського державного технологічного університету Я.В. Соколова (м. Житомир, 15 червня 2012 р.). / МОНмолодьспорт, Житомир. держ. технолог. ун-т. – Житомир: ЖДТУ, 2012. – С. 107-108 (0,1 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Пиріжок С.Є. Бухгалтерський облік і внутрішній контроль операцій з експлуатації та вибуття основних засобів. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). – Житомирський державний технологічний університет Міністерства освіти та науки, молоді та спорту України. – Житомир, 2013.

Дисертація присвячена науковому обґрунтуванню теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій з удосконалення бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю операцій з експлуатації та вибуття основних засобів.

Уточнено поняття “основні засоби” як частина майна в матеріально-речовій формі, що належить підприємству на правах власності та використовується в якості засобів праці протягом періоду, що перевищує один операційний цикл або один календарний рік. Запропоновано зміни до діючого П(С)БО 7 “Основні засоби” в частині визначення понять, підходу до оцінки та амортизації основних засобів, визначення ступеню морального зносу об’єкта, списання внаслідок надзвичайних подій.

Проведено типізацію операцій з експлуатації та вибуття основних засобів за їх технологічними особливостями та фізико-технічними властивостями, на основі чого удосконалено методичні положення з експлуатації основних засобів на підприємстві. Удосконалено методику облікового відображення операцій з вибуття основних засобів в частині розробки форм первинних документів, порядку використання методів оцінки при вибутті активу, відображення таких операцій у запропонованих формах внутрішньої звітності, а також порядок облікового відображення операцій з вибуття основних засобів внаслідок надзвичайних подій з урахуванням впливу таких подій на стан забезпеченості підприємства основними засобами.

В роботі удосконалено організаційно-методичні положення з внутрішнього контролю операцій з експлуатації і вибуття основних засобів, що є базисом для побудови системи управління необоротними активами на підприємстві.

Ключові слова: основні засоби, експлуатація та вибуття основних засобів, бухгалтерський облік і контроль операцій з основними засобами.

АННОТАЦИЯ

Пирожок С.Е. Бухгалтерский учет и внутренний контроль операций по эксплуатации и выбытию основных средств. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.09 – бухгалтерский учет, анализ и аудит (по видам экономической деятельности). – Житомирский государственный технологический университет Министерства образования и науки, молодежи и спорта Украины. – Житомир, 2013.

Гипотеза исследования состоит в предположении, что специфика таких стадий кругооборота капитала, как эксплуатация и выбытия, а также актуализация инновационного предпринимательского подхода требует усовершенствования

организации и методики бухгалтерского учета и внутреннего контроля операций по эксплуатации и выбытию основных средств с учетом современного уровня развития системы управления.

Объектом исследования является система бухгалтерского учета в части отображения операций по эксплуатации и выбытию основных средств, а также их внутренний контроль.

Предметом исследования является совокупность теоретических и организационно-методических основ бухгалтерского учета и внутреннего контроля операций по эксплуатации и выбытию основных средств.

Диссертация посвящена научному обоснованию теоретических положений и разработке практических рекомендаций по усовершенствованию организации и методики бухгалтерского учета и внутреннего контроля операций по эксплуатации и выбытию основных средств.

В условиях рыночной экономики изучение и использование передового отечественного и зарубежного опыта в области управления инновационной деятельностью позволит решить проблемы, возникающие в жестких условиях рынка и конкуренции, неизбежно ведущие к ухудшению финансового состояния предприятий. Формирование инновационной экономики на современном этапе развития становится необходимым условием для перехода к прогрессивным структурно-технологическим и организационным формам производства и модернизации национальной экономики. Одним из необходимых условий при этом является обновление технической базы предприятия, а именно использование высокотехнических основных средств, и повышения их эффективности.

Отсутствие единого категориального аппарата в сфере бухгалтерского учета приводит к неправильному отображению объектов и искажению учетных данных. Для устранения указанных недостатков проведен анализ многоаспектного характера и целевого назначения указанных активов, исходя из чего под основными средствами в бухгалтерском учете следует понимать часть имущества в материально-вещественной форме, принадлежащего предприятию на правах собственности и используются в качестве средств труда в течение периода, превышающего один операционный цикл или один календарный год. Изучение принципов бухгалтерского учета основных средств в современной и советской системах учета, а также в системе учета по МСФО позволило предложить ряд изменений в действующее П(С)БУ 7 “Основные средства” в части определения понятий, подхода к оценке и амортизации основных средств, определения степени морального износа объекта, списания вследствие чрезвычайных событий и т.п.

В работе проведено типизацию операций по эксплуатации и выбытию основных средств в разрезе их технологических особенностей и физико-технических свойств, на основе чего усовершенствованы методические положения по эксплуатации основных средств. В связи с выявлением противоречий в учетном отображении выбытия основных средств предложен комплексный методический подход к отображению в бухгалтерском учете операций по эксплуатации основных средств. В частности, предложена система оценки основных средств в ходе их

эксплуатации, разработан подход к оценке морального износа и определению необходимости замены устаревшего оборудования более производительным, учитывающим обесценивание эксплуатируемого оборудования и определяющий эффект от проведения такой замены.

С целью установления соответствия принципам бухгалтерского учета методики учетного отображения операций, связанных с выбытием основных средств, усовершенствован методический подход к отображению указанных операций в части совершенствования форм первичных документов, порядка использования методов оценки при выбытии актива, а также отображение таких операций в предложенных формах внутренней отчетности.

Необходимость сохранения имущественного потенциала предприятия требует усиления учетно-информационного обеспечения процесса принятия решений о выбытии основных средств в результате чрезвычайных событий вследствие чего предложена методика бухгалтерского учета по всем элементам метода (признание связанных чрезвычайных доходов и чрезвычайных расходов, в частности списание и/или возмещение стоимости основного средства, получение страховых платежей, возникновение возможных будущих доходов и т.п.).

Критический анализ существующих методик и практики деятельности отечественных предприятий позволил разработать положения по организации внутреннего контроля на предприятии с учетом объекта исследования (предложено последовательность организации отдела внутреннего контроля, определены задачи, обозначены объекты внутреннего контроля), что способствует оптимизации процесса контроля, а также обеспечивает оперативность принятия управленческих решений. В контексте построения эффективной системы управления оборотными активами предприятия усовершенствованы теоретико-методические положения по внутреннему контролю операций по эксплуатации и выбытию основных средств, в частности, обоснован порядок применения методических приемов, охарактеризованы источники информации для проведения внутреннего контроля, предложено усовершенствование документального обеспечения. Использование предложенного подхода способствует получению полной и достоверной информации об объеме и составе результатов деятельности предприятия.

Ключевые слова: основные средства, эксплуатация и выбытие основных средств, бухгалтерский учет и контроль операций с основными средствами.

SUMMARY

Pyrizhok S.E. Accounting for and control over the transactions with usage and disposal of fixed assets. – Manuscript.

Thesis for obtaining the scientific degree of Candidate of Economic Sciences by speciality 08.00.09 – accounting, analysis and auditing (by the types of economic activity). – Zhytomyr State Technological University of Ministry of Education and Science, Youth and Sports of Ukraine, Zhytomyr, 2013.

Thesis is dedicated to the scientific grounding of theoretical statements and working out of practical recommendations on improving accounting for and control over the transactions with usage and disposal of fixed assets.

The concept of “fixed assets” has been clarified and defined as a part of property which has material form, belongs to a company on ownership rights and is used as a means of labor during a certain period of time, which exceeds one operational cycle or one calendar year. Moreover, the author suggests a number of amendments to Accounting Standards 7 “Fixed assets” in the context of concepts’ definitions, approaches to evaluation and depreciation of fixed assets, stating the level of object’s obsolescence, its writing off in the result of extraordinary events etc.

Classification of transactions with usage and disposal of fixed assets by their technological characteristics as well as physical and technical features has been made. The aforementioned classification serves as a basis for improving methodical statements concerning the usage of company’s fixed assets. The following issues have been improved: methods of accounting reflection of transactions with disposal of fixed assets in the part of improving blanks of source documents, procedure of applying valuation methods in the process of assets’ disposal, reflection of such kind of transactions in the suggested forms of internal reports, as well as the procedure of accounting reflection of transactions with disposal of fixed assets in the result of extraordinary events taking into consideration the outcomes and the impact of such kind of events on the state of availability of company’s fixed assets.

Organizational and methodical statements on internal control over the transactions with the usage and disposal of fixed assets have been improved and as a result have become the basis for developing the system of efficient management of company’s non-current assets.

Key words: fixed assets, usage and disposal of fixed assets, accounting and control over the transactions with fixed assets.

Підписано до друку 28.01.2013 р. Формат 60x84/16.
Ум. друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим.
Замовлення № 3

ФОП Кузьмін Дн.Л.
Свідоцтво про державну реєстрацію № 454561 від 16.10.2007 р.
10030, м. Житомир, вул. Київська, 47, кв. 13